

BURTNIEKU

12. (14) 1991

BURTNIEKU PAGASTA IZDEVUMS

VĒSTIS

Lāčplēšja Jaungada vēlējums Rainis

Jaunā gadā sūrais darbs mums priekšā:
Cieti nostiprināt brīves valsti!
Netiks darīts darbs, tad brīve sadrupš.
Nu tad gribēt, saprast, darīt vajga!
Vai mums ir tā grība, prāts un drozme?
Vai vēl esam cikstoni, kā bijām?
Nu, kad diņa būs, tad būs ij laime,
To lai vēlam sevim Jaunā gadā.

Un atkal aizvērtā viena lapa lielajā Laika grāmatā. Vēsturē palicis 1991. gads. Un šajā brīdī uz mirkli itkā apstājamies, lai uz brīdi palūkotots uz sevi un sev apkārt notiekošo, lai pēc tam atkal turpinātu ceļu tālāk, ceļu, kurš nevienam mums nesolās būt bagātāks un vieglāks, kā aizvadītais.

Pāršķirtot aizgājušā gada Burtnieku pagasta izdevumu "Burtnieku Vēstis" numuru lappuses, gribot negribot sāktu domāt, vai viss ir darīts ar vislielāko atdevi, lai šis mūsu lolojums pagasta laudim būtu īsts informācijas, izziņas un pagasta notikumu atspoguļotājs. Kas attiecas uz izziņām un informācijām, domāju, ka avīzīte ir darījusi visu, lai tās būtu izsmelošas, īsas un saprotamas. Kādreiz varbūt bija neizpratne par tās savlaicīgu nonākšanu pie lasītāja, bet bieži vien tam ir bijuši attiecīgi iemesli, kā papīra trūkums un iespieddarbu trūkums. Daudz rakstu ir bijuši veltīti notikumiem pagastā, tā vispārējai dzīvei. Te gan, manuprāt, būtu krietni vien jāpiestrādā, jo šiem rakstiem ir vienpusīgs raksturs. Gribētos krietni lielāku sadarbību ar pagasta iecirkņa pilnvaroto, jo mums ir arī pietiekami daudz "melno darbu" un par to informāciju pagasta iedzīvotāji parasti saņem baumu līmenī.

Gribu izteikt cerību, ka arī Jaunajā gadā mēs būsīm cits citam vajadzīgi gan kā Latvijas un Burtnieku pagasta iedzīvotāji, gan kā "BV" lasītāji un veidotāji.

Lai miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts!

VZA "Burtnieki" arodkomitejas
priekšsēdētājs Ādolfs JUSTS,
redkolēģijas loceklis

NE TIKAI NO LABĀ MĀCĪTIES

A izvadīts pirmais izdevuma "Burtnieku Vēstis" iznākšanas gads. Kā visi ceļa sākuma meklējumi - grūts gads. Arī politiski, ekonomiski smags. Janvārī aicinājām: katrs Latvijai atdosim savu vislabāko daļu, lai varētu viņu ieraudzīt brīvu, tīru un zaļu. Skumji, bet jāatzīst, ka daudzi jau sen pirms šī gada savu labāko daļu ir pazaudējuši, daudzi vēl taupa to sev...

Brīvi nu esam! Bet tīri un zaļi? Jā, brīvību dabūjām gandrīz kā dāvanu, bet tīrību, skaistumu un krietnu darbu gandrīz lūgšus jālūdzās... skumji, bet sāpīgi apzināties, ka tāds ir mūsu Latvijas modelis, arī mūsu pagasta mērogā.

Pašķirsim aizvadītā gada "BV". Vai neatzīsim, ka viens no cilvēkiem, kas pagastam atdevis savu labāko daļu, gan avizītes lappusēs, ir daildārzniece Zenta SKRASTIŅA. Es gribētu un varētu teikt paldies viņai kā visaktīvākajai līdzautorei, vienai no tiem nedaudzajiem, kuri mums rakstīja, rakstīja ne redkolēģijas lūgti, bet savas siņšapes mudināti. No zaļās partijas rosinošā secinājuma pirms gada mūsu sabiedrība ar savu rīcību un attieksmi novedusi viņu līdz cilvēcīgam, pat izmisīgam lūgumam tagad... Kā atbilde sekoja Dambja ozola apkārtnes "sakopšana". Kā plauka viņai. Protams, netīšām... Bet rezultātā - nu skaisto kompozīciju meistare šoreiz ziemassvētkos kompozīcijas neveidoja. Tomēr es uzdrošinos teikt paldies Zentai par Danko sirdi, viņa mani sapratīs. Bet vai sapratīs citus burtnieciešus? Noticēs, ka nākamgad "bikstāmo un stumjamo" būs mazāk? Ka vairāk būs tādu kā Andris AKOTS, kurš nesūdzas man, (kā savai deputātei) par sliktu ceļu, bet nem lāpstu un pats aizlīdzina lieltēhnikas izdangātās dziļākās bedres ne savā, bet koplietošanas ceļā Senči-Zvārtes.

Vēl savas sirdsdomas pagasta izdevumam, negaidot aicinājumu, uzticējuši Elmārs DRUKMANIS, Rolands BEMBERIS, Edmunds OZOLIŅŠ. Paldies viņiem! Arī pagasta vēstures datu iegrāmatotājiem Laimonim ZĀLĪTIM un Zigrīdai ŽIDOVAI, arī tiem uzņēmumiem, iestāžu un sabiedrisko organizāciju vadītājiem, kuri "Burtnieku Vēstis" izmantoja kā savu kolektīvu un pagasta lauzu audzinātāju informētāju un iedvesmotāju. Arī sludinājumu autoriem. Un, protams, paldies redkolēģijas locekļiem, kuri vairāk vai mazāk katrs meklēja arī savu labāko daļu, atdeva to "BV" materiālu organizēšanā, sagatavošanā. Bieži arī mēs bijām lūdzēju lomā. Stādījāmieš priekšā kā pagasta izdevums. Domāju, ka tas bija gandrīz bezpersoniski. Materiāli un finansiāli izdevējs taču bija Burtnieku IK, tagad saukta pagasta valde. Savus rakstus regulāri deva valdes (arī zemes komisijas) priekšsēdētājs Uldis MĀRTINSONS, pastāv kopa "Pagasta valde informē". Diemžēl šis informatīvais materiāls ir tikai "aisberga redzamā daļa". Valdes (kā pagasta valdošā orgāna) un padomes darba plāni, lēmumi, to izpildes gaita u.c. lietas kā redkolēģijai, tā lasītājiem palika noslēpums. Redkolēģija darbojās patstāvīgi, bieži vien tikai intuitīvi nojaušot, kā plānojams un ar kādu idejisko saturu piepildāms kārtējais "BV" numurs. Manuprāt, Valdes iznākšana no noslēpumainības aizkara un, piemēram, savu problēmu atklāšana pagasta laudim tikai veicinātu atbildības un profesionalitātes līmeni, celtu valdes un tās priekšsēdētāja autoritāti. Un informējot tālāk rosinātu burtnieciešu sabiedrisko domu.

Lai tas izdojas Jaunajā-1992. gadā!

Elga ZARIŅA,

atbildīgā par izdevumu

Burtnieku skolas pārmaiņas

Burtnieku skola šo savu 306.¹ mācību gadu sagaidīja ar ievērojamām pārmaiņām. Pirmkārt, sāka darboties vidusskola, otrkārt arī mūs skāra tās izmaiņas, kas notiek visā Latvijas izglītības sistēmā. Tagad varam atskatīties uz pirmajā semestrī paveikto. Smagā situācija kā agrāk ir vairākos mācību priekšmetos ar mācību grāmatām. Tādos priekšmetos kā vēsture, ģeogrāfija, latviešu literatūra, svešvaloda iepriekšējās grāmatas ir novecojušas vai pat aizliegtas, bet jaunas vēl nav uzrakstītas. Neskatoties uz to, šķiet, ka skolotāji un skolēni ar vielu galā tiek. Smags jautājums ir vērtēšanas sistēmas pārveidošana. Visgrūtāk iet ar bezatzīmju sistēmu pirmajās klasēs. Lai arī daudzi saprot šīs sistēmas lielo nepieciešamību, tomēr ar tās praktisko realizāciju īsti nav apmierināti ne vecāki, ne bērni, ne skolotāji. Acīmredzot, jāpaiet zināmajam laikam, kamēr mēs pie šiem jaunumiem pieradīsim. 10. klases skolēni un skolotāji savukārt apgūst 10. ballu sistēmu, kur vecajam pieciniekam atbilst 7 punkti, bet 8, 9, un 10 tiek likts par zināšanām virs obligātā minimuma. Šajā pusgadā sestajām līdz devītajām latviešu klasēm eksperimentāli izveidotas izvēles stundas, lai jau šajā vecumā sāktu mācīties vērtēt un izvēlēties sev vajadzīgo. Izvērtējot paveikto, var secināt, ka šāda izvēles stundu prakse ir derīga un, izlabojot šajā semestrī pielaistās kļūdas, to varēs turpināt arī nākamajā gadu.

Papildus mācībām, esam arī centušies dot ārpusklases nodarbības. Laikam visveiksmīgāk skolā darbojas mazpulks, kura pārstāvji M. Millers un M. Grīnbergs veiksmīgi piedalījās republikas izstādē, skolotāja M. Goldberga ar 4. a klases komandu (Saulīte, Bārdiņa, Romanovska) matemātikas rajona olimpiādē, kurā par veiksmīgajiem bērnu startiem un vēl veiksmīgākiem finišiem priecājās fizkultūrieši. Par izdevušos jāuzskata skolas sporta diena. Tagad skolas meitenes gatavojas "Zeltenes" konkursam, bet drīz gaidāms populārais konkurss "Bimīņa supermaratons".

J. Bikše,

direktora vietnieks mācību darbā

¹ Pirmā Burtnieku skola dibināta 1685. gadā uz Sveipeles saimniekam atņemtās zemes.

Vidusskolnieku pirmais semestris

Pirmais septembris mums bija ļoti svinīgs. Tikām uzņemti vidusskolā. Mūs apveltīja ar ziediem un vārdiem.

Pēc šīs svinīgās dienas mūsu gaitas sākās saimniecības tīrumos. Strādājām gan uz kartupeļu kombainiem, gan lasījām ar rokām.

Oktobrī aizsākās mūsu skolas gaitas. Iesākt, protams, bija grūti, jo mācību grāmatas arī trūka, bet pamazām pieradām pie ikdienas problēmām.

Neaizmirstama bija arī diena, kad mēs 7. tikām iesvētīti vidusskolā. Pārvarot vairākus šķēršļus, kurus mums bija sagatavojuši jaunie skolotāji, mēs beidzot nodevām zvērestu, un tad mums svinīgi paziņoja, ka esam uzņemti vidusskolēnu saimē.

Šai ikdienā neiztikām arī bez ekskursijas. Pabijām Ulbrokā, bet pēc tam skolotājas B. Bikšes pavadībā apskatījām Rīgas Doma laukumu, pieminekļus, bijām arī Vecrīgā.

Kā jau katru gadu grābām parkā lapas.

Tagad mēs turpinām mācīties. Patīkamas stundas pavadām pie daiļdārznieces Zentas Skrastiņas.

A. Roma, 10. klases skolniece

Pagasta valde informē:

Pagasta valdes sēdē 1991. gada 19. decembrī

1. Valde apstiprināja kategorijas un darba algas pagasta valdes darbiniekiem.
2. Valde deva rekomendācijas iestājai zemessargos: Uldim MĀRTINSONAM, Ādolfam VARSLAVĀNAM, Andim GRINBERGAM, Mārim SKRASTINAM, Raitim FRIDENBERGAM un Edvinam LUKSTRAUPAM. Diviem kandidātiem iestāšanos atlika.
3. Aizdevuma piešķiršanai bankā lauksaimniecības tehnikas un celtniecības materiālu iegādei, valde deva galvojumu! Ādolfam JUSTAM, Modrim GRINBERGAM un Francim CIBULIM.
4. U. MĀRTINSONS iepazīstināja ar sporta sacensību nolikumu volejbolā, futbolā un c. sporta veidos starp ielu u.c. komandām. Uzvarētāju apbalvošanai tika piešķirti 1000,- rbl.
5. Iepriekšējā valdes sēdē tika uzdots valdes loceklei Ilzei BERKLAVAI iepazīties ar bērnu dārza noslogotību. I. BERKLAVA ziņoja, ka bērnu dārza nakts grupā ir maz bērnu (3-5). Pagasta valde pieņēma lēmumu šo grupu likvidēt, līdz ar to samazināt darbinieku skaitu.
6. Uzdot veikala komisijai (A. JUSTS) kontrolēt, lai tiktu nocenota maize un piena produkti, kas neatbilst standartam. Veikalā pielikt maizei uzrakstu ar datumu, kad tā cepta.
7. A. KINDZULIS iepazīstināja ar Burtnieku avīzes redakcijas darbu un nodomiem. Avīze turpmāk iznāks regulāri, ja izņemot gadījumus, ja nebūs tehniskais nodrošinājums un papīrs. Piešķīra redaktorei algu 100,- rbl. mēnesī un nolēma, ka redakcijai vispusīgi jāatspoguļo pagasta valdes un padomes darbs.

Par valdes sēdes darbu informēja Anatolijs KINDZULIS

Cienījamie lasītāji!

"Burtnieku Vēstis" 1992. gadam Jūs varat pasūtīt visām pagasta sakaru nodaļās, kā arī pagasta valdē. Viena izdevuma cena rbl. 0,80, maksa par gada abonementu rbl. 9,60
Pasteidzieties!

Par izmaiņām

No 1992. gada 01. janvāra Valmieras piena kombināts nodrošina tikai piena aizvešanu un izkraušanu. Iekraušana jānodrošina piena piegādātājiem. Tāpat kombināts turpmāk neveiks centralizētos atskaitījumus par piena iekraušanu. Tāpēc piena piegādātāji paši izlej pienu cisternā vai arī slēdz līgumu /pagaidām mutisku/ ar šoferi par pierna izliešanu cisternā, maksājot 5 kapikas par litru.

REDKOLEGIJA: Ādolfs JUSTS, Ilga LIEPIŅA, Valija MEIRENA, Vita VĪTOLA,
Vēsma ZĀLĪTE, Elga ZARIŅA - atbildīgā par izdevumu.
Met. 250 eks. Adrese: Burtnieku pagasta valde, tel. 56543.

BV.

LAIMONIS ZĀLĪTIS

Burtnieku baznīcas celšana, galvenās pārbūves un remonts.

Pēc draudzes nodibināšanas laikā starp 1283. un 1287. gadu ordeņa mestrs un Rīgas arhibīskaps - tāpat kā Cēsis, Valmierā un Trikātā- uzbūvēja pie ordeņa pils baznīcu. Baznīca bija no mūra un nosaukta Sv. Marijas vārdā.

Pirmā Burtnieku baznīca pastāvējusi līdz 1654. gadam. Iegarenena taisnstūra ēka ar divām pīlāru rindām bija sadalīta 3 jomos ar taisnstūra altāra daļu, piebūvētu austrumu galā. Ziemeļaustrumu galā tai bija ģērbkambaris un rietumu daļā tornis. Baznīcas garums bija 30,5m un augstums 9m. Baznīcas pamati un siena ir celtas no laukakmeņiem, vietām sasniedzot pa 1m biezumu un vairāk.

1654. gadā ugunsgrēkā sadega visas baznīcas koka daļas, neskarti palika tikai mūri. 1654. gadā nodegušo baznīcu atjaunoja 1669. gadā, kad tika uzcelts pirmais tornis 30m augsts. Laika posmā no 1683.-1688. gadam izdarītas baznīcas pārbūves, kurās baznīca ieguvusi savu pašreizējo izskatu.

18. gadsimtā baznīcā lielāki remonts veikti 1726., 1737., 1780. un 1795. gados, no kuriem pēdējais ir vētras postījumu likvidēšana.

19. gadsimtā lielāku un ne tik lielu remontu starpā būtiskākā ir torņa pārbūve, kuru rezultātā baznīcas tornis iegūst savu patreizējo izskatu. 1866. gada rudenī tornis bija atjaunots un 1867. gada 30. jūlijā iesvētīts.

1858.gadā Burtnieku draudzes abi priekšnieki Šreders no Burtniekiem un Krīgsmans no Rencēnu muižas par saviem līdzekļiem izdarīja baznīcas iekštelpu pilnīgu remontu un pārbūvi kā rezultātā iekštelpas ieguvušas vēl līdz šodienai saglabājušos arhitektūras risinājumu.

20. gs. sākumā un 1. pasaules kara gados baznīca netiek remontēta. 1931. un 1938. gadā veic baznīcas iekš- un ārpusē kosmētisko remontu, izlietojot šim nolūkam 3000 latu. 1939.gadā atjauno jumta segumu, kas draudzei izmaksā 2500 latu.

1951. gada naktī no 5. uz 6. decembri viesulis sabojāja baznīcas torņa smaīli un jumtu. Atjaunošanas darbu veica meistars Indriksone. Atjaunotā smaīle tika iesvētīta 1957. gada Ziemassvētkos.

Pēc 1962. gada, kad baznīcu pārņēmusi Burtnieku ciema IK, pastāv nodoms, ka baznīca tiks izveidota kā Rundāles pils muzeja filiāle.

Taču naudas līdzekļu un darba spēka nepietiekamā izdale dod iespēju uzlikt baznīcai tikai jaunu kārniņu jumtu sliktā kvalitātē.

Remonta laikā un pēc tā sekojošajā pamestības periodā baznīca tiek izdemolēta un izlaupīta. Lai pasargātu no galīgas izlaupīšanas, baznīcas inventāra galvenās sastāvdaļas tika nosūtītas uz Rundāles pils muzeju, tomēr ērģeles tika izdemolētas un izzagtas.

Burtnieku mācītājmuižas komplekss, ev. lut. draudze un baznīca atdzīvojās sākoties trešajai latviešu tautas atmodai.

Apzinoties šī kompleksa kultūrvēsturisko nozīmi, 1988 g. valsts zirgaudzētavas darba kolektīva padome un administrācija nolēmj pārņemt mācītājmuižas kompleksu savā bilancē un veikt restaurāciju.

Šai nolūkā Rīgas restaurācijas birojs veicis mācītājmuižas kompleksa vēsturisko izpēti, izstrādājis darba projektus un tāmes.

Līdz 1991.gada nogalei atjaunots staļļa jumts, sagatavota klēts līdz jumta atjaunošanas darbiem, saremontēts baznīcas jumts. Baznīcas iekštelpās norit sienu remonts.

Ar Rīgas restaurācijas biroja spēkiem un materiāliem norit mācītājmājas restaurācija.

Kompleksa teritorijā veikti zemes virskārtas planēšanas darbi, automašīnu stāvlaukuma un pievadceļu izbūve.

Gribas izteikt pārliecību, ka 1988. gadā atjaunotā Burtnieku ev. lut. draudze tās vecākā Alda Kalcenava vadībā tālāk attīstīsies, nostiprināsies un kļūs par pilnvērtīgu saimnieku savos draudzes īpašumos.

Baznīcai un mācītājmuižas kompleksam jāieņem redzama vieta Burtnieku garīgās dzīves kopšanā un pilnveidošanā.

Burtnieku mācītājmuižas komplekss kopā ar Burtnieku luterāņu baznīcu ir republikas nozīmes arhitektūras piemineklis [aizsardzības numurs 501.].

Mācītājmuižas kompleksā ietilpst dzīvojamā ēka [pastorāts] un tai piederošās saimniecības būves.

Teika par Beidas mājām

Burtnieku pagastā Beidas mājā bijusi veca klēts. Tur agrāk spokojušies. Reiz saimnieces brālis, kas bijis ļoti bezbailīgs, paņēmis dziesmu grāmatu un sveci un gājis uz klēti. Te pret pusnakti dzird, ka viens slēdz durvis un nāk iekšā. Viņš paskatījies un redzējis, ka pa klēti staigā vīrs brūnos svārkos. Šis no bailēm nav varējis nevienu locekli pakustināt. Tā nu tas vīrietis labi izstaigājies un gājis pa durvīm laukā. Pēc brīža nākusi viena meitene un staigājusi pa klēti. No meitenes šim nav bijis bailes un tāpēc tas jautājis, kāpēc viņa traucējot mieru. Nu meitene sākusī stāstīt, ka viņu māte mazu nonāvējusi un šeit aprakusi. Tēvu viņa nonāvējusi un bez mācītāja aprakusi, tāpēc viņiem abiem neesot miera. Ja gribot, lai viņi vairs te nestaigā, tad lai atvedot mācītāju uz klēti un to iesvētot. Tā arī izdarījuši. No tā laika visiem bijis miers.

1905. gada revolūcija Burtniekos

J. Bikše.

Turīgu saimnieku apdzīvotais Burtnieku pagasts sākumā samērā pasīvi uztver revolūcijas vēsmas. Pirmā sakustēšanās notiek 1905. gada 18. novembrī, kad sasauc sapulci lai pārvēlētu 1/3 vietnieku pulku. Šajās vēlēšanās vairāki desmitnieki demonstratīvi atsakās piedalīties, prasot vispārīgu balstiesību. Pagasta vecākais gan sapulci slēdz, bet sapulcējušies locekļi tomēr izvēl delegātu uz pagasta pašvaldību pārstāvju kongresu Rīgā. Kongresu 19. novembrī sasauc LSDSP. Kongress iesaka radīt jaunus pašvaldības orgānus. Tajos pagastos, kur vēl līdz šim veco pagastvalžu vietā nav nodibinātas rīcības komitejas, tādas vajadzētu ievēlēt. Daudz tiek spriests par vienlīdzību un privilēģiju likvidēšanu. Atbraucis atpakaļ Burtniekos, deputāts atstāsta paredzētos uzlabojumus un ceļu kā pie tiem tikt.

Nākamajā svētdienā 27. novembrī pie Burtnieku baznīcas ierodas divi aģitātori, kuri pēc dievkalpojuma notur mītiņu. Viņi izskaidro pašreizējās valdības trūkumus un aicina nākamā dienā visus vīriešus un sievietes ierasties pagasta namā, lai izvēlētu rīcības komiteju. Asi tiek kritizēti pagasta vecākais Kalniņš, skrīveris Siliņš un draudzes mācītājs Blūmentāls. Uz vēlēšanām sapulcējas vairāk kā 400 burtniecīeši, kuri tad arī ievēl jauno valdi un atceļ no amata vecos amata vīrus. Daži mērenākie gan baidās šādai rīcībai piekrist, bet apsaukti par "melno sotņu" un apdraudēti ar boikotu, vairs pretī nerunā. Arī neizlēmīgais pagasta skolas skolotājs tiek izsaukts no klases parakstīt protokolu.

Jaunajā valdē tomēr burtniecīeši ievēl prātīgus cilvēkus, kuriem pateicoties nekādi briesmu darbi Burtniekos netiek pastrādāti. Atšķirībā no citiem pagastiem te nenotiek ne dedzināšanas, ne arī kādas citas patvarības pret cilvēkiem vai īpašumu. Jaunā valde arī neitrāli sadzīvo ar veco valdi un pievalda "karstākos" revolucionārus.

Decembra sākumā tiek galīgi izvēlēta valdības rīcības komiteja un tiesneši. Tāpat arī sastādās tautas milicija, kuras vadība sāk vākt ziedojumus ieroču iegādei. Jaunā valde pamatīgi strādā pie jaunu likumu radīšanas, kuri uz to brīdi, kad ierodas cara karaspēks, jau tik tālu gatavi, ka tos varētu sludināt tautai.

1905. gada decembra dienās revolucionārā kustība ir pārņēmusi visus Latvijas laukus. No 501 Latvijas pagasta rīcības komitejas ir izveidotas 470 pagastos.

Burtniekos ar jaunās valdes darbību neapmierināti ir daudzi vecās valdes pārstāvji, kuri jūtas rupji atstumti no varas. Šā iemesla dēļ neizdodas sadarbība likumdošanā. Īpaši jaunās valdes esamību pie sirds ņem iepriekšējais pagasta vecākais Kalniņš, kurš pagastnamā nomirst ar trieku vēl pirms karaspēka ierašanās.

5. janvārī Burtniekos pirmoreiz ierodas soda ekspedīcijas ulāni, kuri kādus sešus noper un Dūres muižas krodzinieku apcietina. Pēdējam tiek piespriests 2 1/2 mēnešu arests. Īpaši tiek meklēts kongresa delegāts, bet tas nojausdams draudošo nāves sodu, jau ir paspējis aizmukt. Ar to arī sodīšanas beidzas un burtniecīeši var pateikties savai apdomībai.

6. februārī Burtnieku pagasta namā ierodas vietējais zemnieku lietu komisārs revidēt pagasta darbību un kasi par pagājušo juku laiku. Uz šo dienu arī tiek sasaukta pilna pagasta sapulce, kurai revidents izskaidro, ka pagasta ļaužu pirmais uzdevums ir kārtīgi maksāt pagasta un kroņa nodokļus kā arī izpildīt visas kalpošanas. Ja to kārtīgi veikšot, tad varot arī cerēt kārotās reformas. Ar revīziju komisārs paliek ļoti apmierināts, jo ikdienas darījumus un maksājumus rīcības komiteja bija atstājusi vecās valdes ziņā. Pagasta sapulcē arī iznīcina nelikumīgos vēlēšanu protokolus un komisārs izskaidro pagasta vecākam, ka nelikumīgajā rīcības komitejā ievēlētas personas nevar uz priekšu tikt ievēlētas pagasta amatos.

Vēlreiz ģenerāļa Orlova gvardijas ulānu nodaļa Burtnieku pagastā ierodas svētdien 26. februārī. Šoreiz sodīts neviens netiek, toties visus Burtnieku pagasta vīriešus, sākot no 18 gadu vecuma, sapulcina pagasta namā, kur plkst 4 pēcpusdienā ierodas divi oficiēri. Revidējot pagasta valdes darbību, viņi konstatē, ka neskatoties uz rīcības komitejas pastāvēšanu, likumīgā pagasta valde nav pārtraukusi savu darbību un galvenie pastāvošās kārtības gāzēji bijuši ieklīduši no ārienes, bet tagad pazuduši. Beigās viens no oficiēriem sapulcētajiem vīriešiem notur runu, kuru latviski pārtulko skrīveris V. Siliņš. Runas saturs apmēram šāds:

"Pagājušā gada beigās Baltijas guberņās sacēlās revolucionāra kustība. Dažās vietās tika izlaupītas un nodedzinātas muižas, noturētas nelikumīgas sapulces, atceltas likumīgas pagasta valdes un to vietās radītas nelikumīgas rīcības komitejas, tika organizētas tautas milicijas, kuras sacēlās pret policiju, dažās vietās pat pret karaspēku. Nekārtības pieņēma tādas apmērus, ka mierīgajiem iedzīvotājiem katru acumirkli draudēja nāves briesmas. Visi šie nekārtību sacēlāji bija jums gluži nepazīstami, daži pat gluži nepiedzīvojuši puikas, bet jūs tiem klausījāt bez pretrunas. Valdība ilgi cieta šīs nekārtības, beidzot tomēr bija spiesta sūtīt uz Baltiju karaspēku nemierus apspiest. Daudz vietās karaspēks izlietoja ļoti stingrus līdzekļus: tika daudz cilvēku nošauti, daudziem īpašums nodedzināts, daži arestēti, citi sodīti ar miesas sodiem utt. Tikai galvenie agitatori ir aizbēguši, kas tomēr nenozīmē, ka viņi no soda izbēguši. Tomēr karaspēks nav nācis tikai sodīt, bet arī aizsargāt tos, kas padevīgi savam Caram, un viņš paliks Baltijā tik ilgi, pirms mazākā kustība nebūs rimusi. Tāpēc Jūsu pašu labā saku, esiet tagad mierīgi un padevīgi savai valdībai, izrādiet to taisni darbos, jo jūsu vārdiem vairs netic. Jūs nedrīkstiet slēpt agitatorus, un, kas to darīs, tiks pats par tādu ieskaitīts un sodīts ar nošaušanu. Ja karaspēkam būs otrreiz jānāk šejienieši apmierināt, tad sods būs nesalīdzināmi stingrāks kā pirmo reizi."

Nākamajā dienā - 27. februārī līdzīga sapulce notiek arī Jaunburtniekos.

Par soda ekspedīcijas uzturēšanu Burtnieku pagastam muižai jāatlīdzina 17 rbļ 88 kap. Lai gan Burtniekos telefonu postīšana nenotika, tomēr par tā izlabošanu citos pagastos jāmaksā 15 rbļ 40 kap. Valmieras aprinķa priekšnieks uzdod visiem mežu īpašniekiem, caur kuru mežiem iet ceļš no Valmieras uz Pērnavu, 15 sašenus abpus ceļa nocirst kokus un krūmus. Gadījumā, ja kāds atteiktos to darīt, pagasta valdei jāliek par maksu to izpildīt uz vainīgā rēķina.

8. martā notiek jauna pagasta vecākā un viena vietnieka izvēlēšana, kur par pagasta vecāko ievēl nelaiķa pagasta vecākā Kalniņa vietnieku J. Vadmalīņa kgu. un par viņa vietnieku M. Kīori kgu.

Tās tālās septembra dienas

EDMUNDS OZOLIŅŠ

Pa novada vēstures baltajiem plankumiem

(Turpinājums)

Vācieši pirms aiziešanas un krievu zaldāti pēc tam saka, ka ieročus neesot lietojuši, jo negribējuši, lai ciestu mājas iedzīvotāji. Nevar tikai saprast, kāpēc vācieši riskēja un neatstāja māju, izkāpjot pa logu.

Arī "Strautiņu" mājās todien ienākušie krievi meklē kandžu un pulksteņus. Tikai tur, lai saimnieku Liepiņu piespiestu ātrāk atdot kārotās mantas, pēdējo liek uz galda un draud ar nazi spīdzināt, ja nedos prasīto.

Padomju karaspēka daļas, kas nāk no Paipusta, Baložu puses pa baznīcas - Mūrķroga ceļu, vajā aizejošos vāciešus. Šeit vācu pretestība ir niecīga. Pēcpusdienā ceļā uz Sveipeli armijas sanitārā mašīna "gaziks" pie Rugāju ceļgala uzbrauc mīnai, mašīnu sadragā un šoferis iet bojā.

Nav noskaidrots, kāpēc sadega "Studebekers" pie "Krievu skolas". Vai vācieši sašāva, jeb arī uzbraucis mīnai.

Otra padomju uzbrukuma smaile nāk no Lizdēnu puses garām bijušām "Priedītēm", "Kauliņiem" un "Jauriem" virzienā uz "Zvārti". Šo rajonu vācieši pamet ap plkst 14:00:. Lazareti no "Mazkauliņiem" izvāc mazliet ātrāk. Pirmie sarkanarmieši pie "Kauliņiem" parādās ap plkst 16:00:-17:00:.

Trešais uzbrukuma virziens nāk no Sauļu puses starp "Dulbeņiem" un Sauļiem virzienā uz "Vāli", "Mintuķi" un "Pidriķi". Pretinieka aizturēšanai vācu pavēlniecība atstāj atsevišķas nelielas grupiņas. Tāda vienība (ap 10 karavīri) ieņem pozīcijas pie "Mintuķu" mājām. Kad no mežiņa, kuram cauri iet vecais "Mintuķu" ceļš, iznāk grupa sarkanarmiešu, vācu ložmetējnīks no "Mintuķu" kūtspakaļas tos visus apšauj. Mežmalā vienlaikus krīt 6 karavīri, kurus vēlāk turpat arī aprok. Viņiem blakus norok arī Lāču Jēkabu no "Priedītēm", kurš, mācēdams vāciski, bija piebiedrojies vāciešiem par ceļvedi. Viņš kritis pie "Vāles" apšaudes laikā.

Uz brīdi apturējuši pretinieka virzīšanos uz priekšu, vācieši atstāj "Mintuķus" un aiziet virzienā uz "Dilļām". Lai maskētu savu atkāpšanos, vācieši pielaiž uguni kūtij un klētij. Ēkām nodegot, tajās sadeg 8 govis, 6 teles, 4 cūkas un 20 t siena. Tas notiek ap 16:00:-17:00: pēcpusdienā. Apšaudē vēl nodeg kūts "Zibeņos" un "Kaulbāržos". Lopi te necieš.

Pievakarē "Mintuķos" un to apkārtnē sabrauc padomju tanki un reaktīvā artilērija. "Katjušas" šauj virzienā uz "Pidriķiem".

Līdz ar nakts iestāšanos padomju karaspēks pārtrauc virzīšanos uz priekšu. Uzbrukums apstājas līnijā "Dilļas", "Zvārtes", "Taubes".

Šīs dienas kaujās dzīvību zaudē ap 27 sarkanarmiešu, tai skaitā 3 jaunākie leitnanti un 3 vecākie leitnanti². Kritušo skaitu vācu pusē grūti novērtēt. Bez minētajiem nošautajiem pie "Limbēm" divi jauni glīti zaldātiņi tiek aprakti pie "Andruvēm", viens meža stūrī pie "Mazkauliņiem", viens "Mintuķos" un viens pie "Viļķiem". Vienam no tiem vārds Heinrihs.

¹Šādu versiju stāsta "Mintuķu" saimnieks. Tikpat reāli var būt, ka ēkas aizdedzina sarkanarmiešu šāviņi.

²minētie dati nav uzskatāmi par pilnīgi pareiziem.

24.septembris, svētdiena.

Notiek kaujas ap Valmieru. Pilsētu jau kontrolē padomju armija. Burtniekos kauju darbība atsākas agri no rīta. Gaismai austot, no vācu puses tiek apšaudītas "Straumes" mājas. Nodeg dzīvojamā māja, kūts, šķūnis. Visi lopiņi sadeg. Nodeg arī šķūnis "Austrumos".

Raksturīgi, ka sekošana aizejošajam vācu karaspēkam nenotiek pa galvenajiem ceļiem, bet gan pa mazajiem lauku ceļiem, mežiem, pļavām.

Nākdamas no "Dilļu" puses, padomju daļas sastop vācu pretestību "Pidriķu" rajonā. Notiek apšaudīšanās pie "Mērnietu" mājām. Mājas nodeg. Pēc kara Mērnietu purvā atraduši gan vācu, gan sarkanarmiešu līkus. Pēdējos noraka kalniņā pie "Ausekļa" skoliņas. Aiz skolas atradies arī pamests vācu triecienlielgabals. Arī "Pidriķos" aculiecinieks zinājis stāstīt, kā sarkanarmieši nošāvuši sagūstītu vācieti.

Pagasta vidusdaļā (Stieka, Stilbi) vācieši ir atstājuši nelielus arjergarda spēkus. Kāds vācu tanks šauj uz pretinieku no "Lieplejām". Pēc tam, kad tā slēptuvi uziet un sāk apšaudīt padomju artilērija, tanks aizbrauc. Diemžēl apšaudē nodeg "Liepkalnu" kūts.

"Pumpuru" tīrumos ir izvietotas pāris ložmetējligzdas un karavīri ar rāciju, kuri gaida krievu uzbrukumu no "Negurskas"- "Stiekas" puses. Uzbrucēji saskarē ar vāciešiem nonāk pievakarē. Pirmo mēģinājumu šķērsot upīti pie "Stiekas" vācieši atsit. Krīt mazākais 10 sarkanarmieši. Pienākot papildspēkiem, vāciešus pievar un tur viņi arī paliek "Pumpuru" tīrumos. Divi smagi ievainotie noguļ visu nakti un tikai nākamajā dienā tiek ar pistoles šāvieniem galvā piebeigti no sekojošām aizmugures daļām. Viņu vārdi ir Arturs Rīgers un Eduards Boge. Abi no 6.Reinas - Vestfālenes gren. pulka.

Naktī uz 25.septembri "Mauru" - "Tempes" rajonā notiek apšaudīšanās un vācieši atkāpjas. Apšaudes laikā aizdegas tikko izkulto salmu kaudzes pie Irbēna. Visas 20 kaudzes sadeg, laupot dzīvību arī salmos noguldītajiem ievainotiem sarkanarmiešiem.

Šajā dienā vācieši atkāpjoties nodedzina tautas namu "Lidumā"⁴. "Žoļu" mājām uguni pieliek pats saimnieks Geske Aleksandrs.

Krievu lidmašīnas bombardē arī Ausekļa skolu, kurā atradusies vācu lazarete. Bombardēšana gan ir neprecīza - 30 bumbas sprāgst tīrumā starp "Kriķīti" un skolu. Viena bumba gan trāpa skolas stūri, nenodarot lielus postījumus.

Vēlu pusnaktī padomju armijas daļas iesoļo Burtnieku centrā. Šo pasākumu zaldāti atzīmē ar skaļiem "urrā" saucieniem. Nekādas šaušanās centrā nenotiek.

Šajā dienā dzīvību zaudē visvairāk sarkanarmiešu - 24 cilvēki, tajā skaitā divi leitinanti un viens majors.

25.septembris. Pirmdiena.

Padomju uzbrukums turpinās Rīgas virzienā. Ieņemta Rūjiena un Mazsalaca.

Šajā dienā kara vētra atstāj Burtnieku pagasta robežas, aizveldamās tālāk uz Jaunburtnieku pusi. Padomju vienībām virzoties uz Īgumu un Kapteini, notiek apšaudīšanās. Rezultātā

³ tagad jau miris.

⁴ iespējams ir arī cita versija.

nodeg "Ģibļu" un "Beidu" mājas.

Nelāgs starpgadījums notiek pie "Irbēniem". Kad krievu kareivji ir sagājuši kartupeļu laukā, lai saraktuļtos ēšanai, tad tiem uzlido vairākas krievu lidmašīnas trijos vilņos, domādamas, ka tie ir vācieši. Beidzot gan lidotāji apķeras, bet ir jau par vēlu. Minēto vietu pēc tam aplenc un nelaiž nevienu klāt, kamēr aizvāc no pašu šāviņiem kritušos un ievainotos sarkanarmiešus.

Pēdējā Burtnieku operācijas dienā krīt 13 sarkanarmieši, kuru vidū arī divi leitnanti.

Karš pārstaigā Burtnieku pagastu 2 1/2 dienās. Ņemot vērā nelielo attālumu (ap 20 km) un nospiedošo padomju armijas pārspēku, jāatzīmē vācu arjergarda kaujas spējas. Kaujas pagastā laupa dzīvību 67 sarkanarmiešiem un nezināmam skaitam vācu karavīru. Nodeg divas mājas, bojā aiziet lopi. Tomēr, salīdzinot ar citiem pagastiem, Burtnieki ir to vidū, ko kara dievs ir saudzējis.

Tagad pagājuši ir tie laiki, kad vienus karavīru kapus nolīdzināja līdz ar zemi, bet otru kopa un pie tiem rīkoja mītiņus.

Vai nebūtu laiks atcerēties un iezīmēt nezināmo kareivju zināmās kapu vietas? Tāpat būtu jātur sakopta bijusī kapu vieta pie "Senoim". Kā nekā ceļmala.

Izsaku pateicību visiem, kas man deva informāciju: V.Meirēnai; N.Briedei; M.un J.Aunīņiem; L.Eglītim; U.Bērziņam; E.un V.Milleriem; I.Lūsim; V.Raģei; Z.Skrastiņai; B.Liepiņai; Dz.Ērmuļžai; A.Židovam; V.Vekterim; I.Birzkopei; A.Berņai; I.Berņam; A.Platonam; P.Brizavskim; A.Blūmei; L.Kuplei; H.Ulmanei; Z.Prātiņam; J.Vadmalīnam; P.Konrādam.

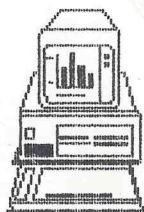
Visus, kuri var papildināt informāciju par kara dienām Burtniekos, lūdzu informēt Ozoliņu E. "Jaunulstēs" vai skol. Bīkši J. Burtnieku vidusskolā.

Kā Burtnieku ezers cēlies

Vecos laikos pa gaisu laidies Burtnieku ezers un meklējis vietu, kur nolaisties. Tam pa priekšu laidies putns un saucis: "Bēgat, ļaudis, Burtnieks nāk!". Visi aizbēguši, tik kādā pilī ar zelta torņiem palikusi viena jaunava. Tur arī ezers nolaidies.

Pateicamies Vallijai Meirēnai, Edmundam Ozoliņam un L.Zālītim par sadarbību pielikuma "Burtnieku Ziņš" veidošanā.

Pielikums salikts ar IBM AT tipa datoru.
Redakcijas kolēģija: G.Krūmiņš, J.Bīkše.
Adrese: Burtnieku vsk. t.56588

